

عنوان

اصول اخلاقی و فرهنگی تعلیم و تربیت

مؤلف

امیر حسین مصداقی

www.ketab.ir

مصادقی، امیرحسین، ۱۳۶۰-	سرشناسه
اصول اخلاقی و فرهنگی تعلیم و تربیت/مؤلف امیرحسین مصادقی.	عنوان و نام پدیدآور
تهران: آرمان گرایان، ۱۴۰۳.	مشخصات نشر
۱۳۶ص: نمودار.	مشخصات ظاهری
۹۷۸-۶۲۲-۹۳۶۵۷-۸-۶	شابک
فیبا	وضعیت فهرست
	نویسی
کتابنامه.	یادداشت
اسلام و آموزش و پرورش	موضوع
Islamic education	
اسلام و آموزش و پرورش- ایران	
Islamic education -- Iran	
۱۸/۲۳۰BP	رده بندی کنگره
۴۸۳۷/۲۹۷	رده بندی دیویی
۹۶۸۶۴۰۱	شماره کتابشناسی ملی
فیبا	اطلاعات رکورد
	کتابشناسی

تهران. میدان انقلاب. ساختمان افق پلاک ۱۳۶ واحد ۱۵. نشر و پخش همراه ۰۹۱۲۲۳۷۴۷۱۵-
 -۶۶۴۸۰۴۶۸

عنوان: اصول اخلاقی و فرهنگی تعلیم و تربیت

مؤلفین: امیرحسین مصادقی

موسسه فرهنگی انتشاراتی آرمان گرایان - www.zolalesabz.ir

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

چاپ: مجد

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۳۶۵۷-۸-۶

فهرست مطالب

۱۰. مقدمه

فصل اول مفهوم‌شناسی و کلیات تعلیم و تربیت

۱۷	۱. تعاریف تعلیم
۱۸	۲. تعاریف تربیت
۱۸	۲-۱. معنای لغوی
۱۸	۲-۲. معنای اصطلاحی
۱۹	۲-۳. از دیدگاه روانشناسی:
۲۱	۲-۴. تعریف قرآنی و کامل
۲۲	۳. نتیجه‌گیری از تعاریف تعلیم و تربیت
۲۳	۴. تعریف کلی و تحلیل تعلیم و تربیت
۲۴	۴-۱. «تعلیم و تربیت» چیست؟
۲۵	۵. اهمیت و ضرورت تعلیم و تربیت
۲۷	۶. انواع و ابعاد تعلیم و تربیت از نظر کیفی
۲۷	۶-۱. تربیت طبیعی یا تربیت مادی، جسمی و زیستی
۲۷	۶-۲. تربیت اجتماعی
۲۸	۶-۳. تربیت اخلاقی
۲۹	۶-۴. تربیت انسانی
۲۹	۷. انواع تعلیم و تربیت از نظر زمانی
۲۹	۷-۱. کوتاه‌مدت یا مقطعی
۳۰	۷-۲. بلندمدت یا دورهای
۳۰	۸. سیر تعلیم و تربیت
۳۰	۸-۱. مرحله اول: جذب
۳۱	۸-۲. مرحله دوم: حفظ فراگیر
۳۲	۸-۳. مرحله سوم: سازندگی (ساخت)
۳۲	۸-۴. مرحله چهارم: کارایی

فصل دوم مهارت‌های تعلیم و تربیت

۳۷	۱. بخش اول: روش‌های مبنایی و اصولی
۳۷	۱-۱. روش «تشکیل نگرش»
۳۹	۱-۱-۱. کاربرد «تشکیل نگرش» در تعلیم و تربیت فراگیر
۴۰	۱-۱-۲. شرح کاربرد «تشکیل نگرش» در تعلیم و تربیت فراگیر
۵۲	۱-۲. روش «تشکیل عقیده»
۵۲	۱-۲-۱. مفهوم «تشکیل عقیده»

۵۲	۱-۲-۲. مبانی «تشکیل عقیده»
۵۵	۱-۲-۳. کاربرد «تشکیل عقیده» در تعلیم و تربیت فراگیر
۵۶	۱-۲-۴. «تشکیل نگرش و عقیده» در آیات قرآن
۵۸	۱-۲-۵. «تشکیل نگرش و عقیده» در روایات
۵۹	۱-۳. روش «تشکیل شخصیت و تأمین هویت»
۵۹	۱-۳-۱. مفهوم‌شناسی هویت و شخصیت
۶۰	۱-۳-۲. آیا شخصیت (ظاهر) تابع هویت (باطن) است و یا هویت تابع شخصیت؟ و یا هر دو بر هم تأثیر یکسان؟ و یا یکی بیشتر از دیگری تأثیر دارد؟
۶۱	۱-۳-۳. تعلیم و تربیت اسلامی چه می‌گوید؟
۶۲	۱-۳-۴. کاربرد «تشکیل شخصیت و تأمین هویت» در تعلیم و تربیت فراگیر
۶۴	۱-۳-۵. آسیب‌شناسی «تشکیل شخصیت و تأمین هویت»
۶۵	۱-۴. روش «ایجاد شاکله ایمان»
۶۵	۱-۴-۱. تعریف لغوی
۶۵	۱-۴-۲. ایمان چگونه بوجود می‌آید؟
۶۶	۱-۴-۳. شکل‌یابی ایمان و تعلیم و تربیت فراگیر
۶۷	۱-۴-۴. نشانه حصول یا تکمیل ایمان
۶۹	۱-۴-۵. نقش دعا در تثبیت ایمان
۷۰	۱-۴-۶. آیات تشکیل ایمان:
۷۲	۱-۴-۷. رفتارهای تربیت‌شده بر اثر ایمان:
۷۳	۱-۵. روش «تشکیل اخلاق حسنه»
۷۳	۱-۵-۱. مفهوم‌شناسی اخلاق
۷۴	۱-۵-۲. شکل‌یابی اخلاق حسنه در تعلیم و تربیت فراگیر
۷۵	۱-۵-۳. نقشه‌های استعمارگران
۷۷	۱-۶. روش «ایجاد هدف»
۷۷	۱-۶-۱. اهمیت، ضرورت و فواید ایجاد هدف در تعلیم و تربیت فراگیر
۷۷	۱-۶-۲. کاربرد ایجاد هدف در تعلیم و تربیت فراگیر (وظایف مربی در این راستا)
۷۹	۱-۷. «ارزش‌گذاری»
۷۹	۱-۷-۱. تعریف
۷۹	۱-۷-۲. ارزش‌شناسی
۸۱	۱-۷-۳. کاربرد ارزش‌گذاری در تعلیم و تربیت فراگیر
۸۱	۱-۷-۴. ارزش‌گذاری و ارزش‌شناسی در قرآن
۸۳	۱-۷-۵. دست‌یافته‌گان به ارزش‌ها
۸۴	۱-۷-۶. ارزش‌گذاری در نماز
۸۴	۱-۸. روش «محبت نمودن»

۸۶	۱-۸-۱. نکات کاربردی روش محبت
۸۸	۱-۸-۲. محبت در قرآن و روایات
۹۰	۱-۹. روش «ایجاد جو حسن و قبح»
۹۱	۱-۱۰. روش «ایجاد شرایط و محیط»
۹۱	۱-۱۰-۱. مفهوم‌شناسی
۹۱	۱-۱۰-۲. انواع شرایط و محیط
۹۲	۱-۱۰-۳. عوامل تشکیل دهنده شرایط و فضای مطلوب
۹۳	۱-۱۰-۴. کاربرد شرایط و محیط در تعلیم و تربیت فراگیر
۹۷	۱-۱۰-۵. عوامل مؤثر بر شرایط و محیط تعلیم و تربیت
۹۸	۱-۱۰-۶. موضع تربیتی
۹۹	۱-۱۱. روش «ایجاد شاکله تفکر صحیح»
۹۹	۱-۱۱-۱. مفهوم‌شناسی تفکر صحیح
۱۰۰	۱-۱۱-۲. فواید تفکر صحیح
۱۰۱	۱-۱۱-۳. کاربرد ایجاد تفکر صحیح در تعلیم و تربیت فراگیر
۱۰۳	۱-۱۱-۴. منشأ تفکر صحیح
۱۰۴	۱-۱۱-۵. تفکر صحیح در متون اسلامی
۱۰۹	۱-۱۲. روش «تربیت دینی»
۱۰۹	۱-۱۲-۱. مفهوم
۱۰۹	۱-۱۲-۲. تربیت دینی چگونه حاصل می‌شود؟
۱۱۱	۲. بخش دوم: روش‌های رفتاری
۱۱۱	۲-۱. روش «اعمال تشویق»، «تمجید»، «پاداش»
۱۱۴	۲-۲. روش «استفاده از مقررات»
۱۱۵	۲-۳. روش «ایجاد رفتار تازه»
۱۱۶	۲-۴. روش «افزایش رفتار موجود»
۱۱۹	۲-۵. روش «نگهداری رفتارهای مطلوب»
۱۲۱	۲-۸. روش «ساختن ظاهر»
۱۲۵	۲-۹. روش «ساختن درون و باطن»
۱۲۶	۲-۱۰. روش «فریضه‌سازی»
۱۲۷	۲-۱۱. روش «محاسبه‌ی نفس»
۱۲۹	۲-۱۲. روش «آراستن ظاهر»
۱۲۹	۲-۱۳. روش «تزیین کلام»
۱۳۰	۲-۱۴. روش «توبه»

- ۱۳۰..... ۲-۱۵. روش «تبشیر»
- ۱۳۱..... ۲-۱۶. روش «تعلیم حکمت»
- ۱۳۱..... ۲-۱۷. روش «موعظه حسنه»
- ۱۳۲..... ۲-۱۸. روش «یادآوری نعمت‌ها»
- ۱۳۲..... ۲-۱۹. روش «عبرت‌آموزی»
- ۱۳۲..... ۲-۲۰. روش «تزکیه»
- ۱۳۳..... ۲-۲۱. روش «ابراز توانایی‌ها»
- ۱۳۳..... ۲-۲۲. روش «انفاز»
- ۱۳۴..... ۲-۲۳. روش‌های دیگر:
- ۱۳۵..... منابع

مقدمه

مدیریت اخلاقی و فرهنگی در زمینه تعلیم و تربیت از موضوعات حیاتی است که به شکل‌دهی به رفتارها و ارزش‌های فردی و اجتماعی در جامعه کمک می‌کند.

مقدمه به مدیریت اخلاقی و فرهنگی

- مدیریت اخلاقی: به فرآیند هدایت و راهبری فعالیت‌های سازمانی و آموزشی بر اساس اصول و ارزش‌های اخلاقی اشاره دارد. این نوع مدیریت تاکید بر ایجاد و حفظ استانداردهای اخلاقی در رفتار و تصمیم‌گیری‌های سازمان دارد.
- مدیریت فرهنگی: شامل برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و نظارت بر فعالیت‌هایی است که هدف آن‌ها تقویت و ترویج فرهنگ و ارزش‌های فرهنگی در محیط‌های آموزشی است.

اهمیت مدیریت اخلاقی و فرهنگی در آموزش

- نقش در توسعه شخصیت دانش‌آموزان: مدیریت اخلاقی و فرهنگی نقش مهمی در شکل‌دهی به شخصیت و هویت دانش‌آموزان ایفا می‌کند.
- ایجاد محیط یادگیری سالم و مثبت: این نوع مدیریت کمک می‌کند تا محیطی ایجاد شود که در آن دانش‌آموزان احساس امنیت و راحتی کنند و بتوانند به بهترین نحو یاد بگیرند.

اصول اخلاقی در مدیریت آموزشی

- صداقت و شفافیت: مدیران آموزشی باید در تمام فعالیت‌های خود صادق و شفاف باشند تا اعتماد و احترام دانش‌آموزان و معلمان را جلب کنند.
- عدالت و انصاف: تصمیم‌گیری‌ها باید عادلانه و منصفانه باشد، به گونه‌ای که همه دانش‌آموزان و کارکنان احساس کنند که به صورت برابر با آن‌ها رفتار می‌شود.

نقش الگوهای اخلاقی در آموزش

- الگوی رفتاری مدیران و معلمان: مدیران و معلمان به عنوان الگوهای اخلاقی برای دانش‌آموزان عمل می‌کنند و رفتار و تصمیمات آن‌ها تاثیر مستقیمی بر اخلاقیات دانش‌آموزان دارد.

• تقویت ارزش‌های اخلاقی از طریق برنامه‌های درسی: آموزش ارزش‌های اخلاقی از طریق برنامه‌های درسی و فعالیت‌های فوق برنامه می‌تواند به تقویت این ارزش‌ها در بین دانش‌آموزان کمک کند.

مبانی مدیریت فرهنگی در آموزش

تعریف فرهنگ در آموزش

• مفهوم فرهنگ در محیط آموزشی: فرهنگ شامل مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها، عادات و هنجارهایی است که در یک محیط آموزشی پذیرفته و ترویج می‌شود.

• نقش فرهنگ در فرآیند یادگیری: فرهنگ تاثیر زیادی بر روش‌های یادگیری، تعاملات اجتماعی و توسعه فردی دانش‌آموزان دارد.

اصول مدیریت فرهنگی در مدارس

• ترویج و تقویت هویت فرهنگی: مدارس باید برنامه‌هایی را تدوین کنند که به ترویج و تقویت هویت فرهنگی دانش‌آموزان کمک کند.

• احترام به تنوع فرهنگی: ایجاد محیطی که در آن تنوع فرهنگی پذیرفته و محترم شمرده شود، می‌تواند به تقویت همبستگی و همکاری در بین دانش‌آموزان کمک کند.

روش‌ها و استراتژی‌های مدیریت اخلاقی و فرهنگی

روش‌های ارتقاء اخلاقیات در مدارس

• برگزاری کارگاه‌های آموزشی: کارگاه‌های آموزشی می‌توانند به معلمان و دانش‌آموزان کمک کنند تا با اصول و مبانی اخلاقی آشنا شوند و آن‌ها را در عمل به کار گیرند.

• برنامه‌های مشاوره‌ای: ارائه خدمات مشاوره‌ای برای دانش‌آموزان می‌تواند به حل مشکلات اخلاقی و تقویت رفتارهای مثبت کمک کند.

استراتژی‌های تقویت فرهنگ در مدارس

• فعالیت‌های فرهنگی و هنری: برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و فعالیت‌های هنری می‌تواند به ترویج فرهنگ و ارزش‌های فرهنگی کمک کند.

- تشویق به مطالعه و پژوهش‌های فرهنگی: تشویق دانش‌آموزان به مطالعه و انجام پژوهش‌های فرهنگی می‌تواند به افزایش آگاهی فرهنگی و تقویت هویت فرهنگی کمک کند.

ارزیابی و نظارت بر مدیریت اخلاقی و فرهنگی

روشهای ارزیابی عملکرد اخلاقی

- ارزیابی از طریق نظرسنجی: استفاده از نظرسنجی‌ها و پرسشنامه‌ها برای جمع‌آوری نظرات دانش‌آموزان و معلمان درباره عملکرد اخلاقی مدیران و معلمان.
- مشاهده و تحلیل رفتارها: مشاهده و تحلیل رفتارها و تصمیم‌گیری‌های مدیران و معلمان به عنوان یکی از روش‌های ارزیابی عملکرد اخلاقی.

نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی

- بازبینی برنامه‌های فرهنگی: بازبینی و ارزیابی برنامه‌های فرهنگی و تعیین میزان تاثیر آن‌ها بر دانش‌آموزان.
- استفاده از شاخص‌های فرهنگی: استفاده از شاخص‌های فرهنگی برای سنجش و ارزیابی تاثیر فعالیت‌های فرهنگی بر محیط آموزشی.

چالش‌ها و راهکارها در مدیریت اخلاقی و فرهنگی

چالش‌های مدیریت اخلاقی در آموزش

- مشکلات اجرایی و تصمیم‌گیری‌های ناعادلانه: بررسی چالش‌هایی مانند تصمیم‌گیری‌های ناعادلانه و مشکلات اجرایی در مدیریت اخلاقی.
- تنش‌های اخلاقی و فرهنگی: بررسی تنش‌ها و تعارض‌های اخلاقی و فرهنگی که ممکن است در محیط‌های آموزشی رخ دهد.

انسان کیست؟ از کجا آمده؟ چه باید انجام دهد؟ و بالاخره، به کجا می‌رود؟ در طول تاریخ، این سؤالات، همواره برای بشر مطرح بوده است.

انسان به رشد و تکامل نیازمند است و این مهم توسط دیگر انسان‌ها و در میان جامعه انسانی انجام‌پذیر می‌باشد. حاصل زیست بشر تاکنون این بوده است که: برای تعالی یافتن، جلوگیری از هدر رفتن و ضایع شدن توانایی‌ها و نیروهای عظیم و ارزشمند درونی، لازم است انسان تحت تعلیم و تربیت قرار گیرد.

آیا گمشده ملت‌ها، و راه حل انواع مشکلات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... را در تعلیم و تربیت، نمی‌توان جستجو کرد؟ هر چه بر مفسد، جرم و جنایت‌ها و انواع مشکلات و ناهنجاریها افزوده شود، نیاز به تعلیم و تربیت بیشتر می‌شود.

در میان جامعه، و در هر زمان، لازم است انسان‌های تربیت شده‌ای باشند، تا انسان‌های دیگر را تحت تربیت خود قرار داده، تعالی بخشند. اینان مریانی‌اند که به مصداق «الشرایع لله و الاحكام لله»^۱ در راه او، به مهم‌ترین قیام‌ها، که همانا قیام به تعلیم و تربیت انسان‌هاست، دست می‌زنند. نقش حساس فرهنگ‌سازان و مربیان در جامعه به عنوان سازندگان انسان‌ها و قائمان لله، از آن جهت نمودار و روشن

می‌گردد که کمبود یا نبود آنان در جامعه، مساوی است با سقوط ارزش‌ها، فقدان رشد و تعالی، بروز سنت‌های غلط، خرافات و انحرافات مختلف، فساد و فتنه و... .

در قرآن کریم بطور متعدد از تعلیم و تربیت بعنوان هدف بعثت پیامبر اسلام ﷺ ذکر شده و اولین آیات نازل‌شده قرآن، آیاتی بودند که تعلیم و تربیت را تعقیب می‌نمودند.

دهند. لذا بیشترین تلاش و کوشش انبیاء، اوصیای الهی و مصلحان، در طول تاریخ صرف این مهم شده، که با تعلیم و تربیت صحیح، فرد و جامعه را پرورش دهد

www.ketab.ir